#I.

I.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

1

Ontologien
eller
Kategorierne System

(cfr. P. Møllers Efterl. Skr. III. S. 189–212)

I

Indledning.

Bemærkning om en videnskabelig Begyndelses Grundfeilhed.

Indledningen til Metaphysiken i Ordets egentlige Betydning er en foregem philosophisk Disciplin, som indeholder de forskjellige Stadier, som den menneskelige Bevidsthed gjennemløber fra sin umiddelbare Skikkelse til det Dannelsestrin, hvor Metaphysiken tager sin Begyndelse. En saadan philosophisk Propædeutik har Hegel givet i sin Phænomenologie des Geistes, men dette Værk overskrider ved sin Mangfoldighed af Indhold langt de ved hans Definition betegnede Grændser og forudsætter derfor Læseren, der have ~~kundskab~~ Bekjendtskab med Philosophiens Historie. ~~Men Ogsaa Blandt de øvrige af Ogsaa andre~~ ~~ved Fichte indførte~~ Philosophier, ~~som~~ have under forskjellige Benævnelser ~~og former~~ have ~~givet~~ givet Fremstillinger af den philosophiske Propædeutik i hans Betydning. De mest indskrænkede skjelder til J. E. von Berger, C. F. Krause og J. H. Fichte.

Den vis Betydning kan da Metaphysiken ikke die Philosophiens Begyndelse, da Propædeutiken i et henskjødesløst Foredrag af Philosophiens System maa forudsætte. Denne Videnskab skal nemli, lede Læseren til ~~det ostandpun~~ Metaphysikens Grændser og ~~forberede Læseren ovenfor hans et han forder~~

~~en klar Beviidsthed om, give Tankedis forbe~~ Tankedis orientere ham, at han klart erkiender, i ~~hvad~~ Retningen han nu skal føres ind. Den skal lære ham at forstaae, hvad de menes naar man kalder den Tænkning, hun nu bliver ~~bekjendt med~~ opfordret til at følge, ~~den~~ immanente, ~~den~~ aprioriske Tænkning. Med Hensyn til Læreforedragets naturlige Orden er da Propædeutiken at betragte som den første Disciplin af Philosophiens System: efter et andet Hensyn man Metaphysiken kaldes Philosophiens Begyndelse. Den gaar nemlig ind fra de almindeligste Tankebestemmelser for al Virkelighed, der maae fordybes i de concrete Begreber, der gjennemgaaes i Propædeutiken. ~~Ved~~ Z Begrebet er altsaa Metaphysiken den sandere Begyndelse, hvortil hun forberedende Videnskab gaaer tilbage.

Metaphysiken kan da ei alene som enhver philosophisk Disciplin paa Grund af sin relative Selvstændighed foredrages Tankedis, at den for sig taget bliver forstaaelig, men den kan paa større Ret end nogen af ~~de~~ øvrige Philosophiens Dele gjøre Fordring paa Forstaaelighed. Dens Bestemmelser ~~komme~~ gjentages nemlig i concretere Skikkelser i alle Philosophiens Dele, men ~~disse Bestemm~~ en ~~Sum de mest enkelte Elementer ind~~ Erkiendelse den selv indeholder de mest enkelte Elementer af al Erkiendelse. Naar ~~Metap~~ Propædeutiken ved at føre til den Religion, hvori ~~Metaphysiken~~ den metaphysiske Tænkning bevæge sig, har udført sin Tjeneste, kan Propædeutiken tabes af Sigte som en Stige, der kun opholdes paa Stemmelse. Den nye Tænkning, som man nu begiver sig til e nemlig ikke længer betinget ved ~~Dende~~ hin Indledning, men træder frem som aldeles forudsætningsløs og umiddelbar. Som en Følge heraf vil den tænkende Læser, der ~~fordrer~~ følge Metaphysikens Foredrag med en Opmærksomhed (som han end ei strøg ved dets Begyndelse mærker i hvor Sphære han befinder sig) under dets Fremgang komme til at forstaae det selv, som ~~Begrebernes~~ de forskjellige Tænkninger ved deres ~~indbyrdes~~ indbyrdes Sammenhæng nærme paa hinanden.

Paa de fem Sider, som jeg her har givet Navn af Indledning, er det naturligvis ei min Hensigt at følge den Tankegang, som kredses af en strøg videnskabelig Propædeutik. ~~Hele ikke vil~~ Jeg forudskikker blot et Par aphoristiske Bemærkninger, hvorved jeg troer ~~at kun en ganske Løse~~ ~~en~~ ~~og~~ ~~Løse~~ ~~hvor~~ og ~~en~~ ~~de Læsere for jeg giør Begyndelse paa at fordre~~ ~~Begreb~~ om Metaphysikens Indhold og dens Betydning i Videnskabens Dele ~~Kredse~~ ~~Forresten~~ ~~Forresten~~ Læseren kunne vække en fordelig Forestilling x

Om du disse ~~fordre~~ indledende Betragtninger trosse Berøringspunkter i Læserens Bevidsthed eller ikke, er aldeles tilfældigt. Det gjælder om dem, hvad der gjælder om Aphorismer: Almindeligheder de ligne ~~Halte~~, der gjøres uden Mål. Det er et Kjendetegn om nogen af dem passer til et Hoved eller ei.

~~skulde give Kjender~~
~~Hvis jeg var en Tilhænger af den kritiske Philosophie~~
~~Hvis det var en Kjender af den kritiske Philosophie,~~
~~jeg skulde~~

Hvis man for en Kjender af den kritiske Philosophie skulde fremstille et foreløbigt Begreb om den Hoveddel af Metaphysiken, som her skal foredrages, kunde man give ham den Oplysning derom, at det dreier sig paa en systematisk Deduction af Kategorierne, thi efter et Tilbøj af nogle faa nærmere Bestemmelser vilde hine Definitioner ~~mod nærværende~~ give ham en Forestilling om Videnskabens Indhold. I den kritiske Philosophie stræbte man nemlig efter at give en Fortegnelse over de Begreber, som ligge til Grund for Tænkningen og som ~~ikke have~~ ei ere givne ved den sandselige Fornemmelse. Disse Begreber søgte Kant at bringe til Bevidsthed ved Reflexion over ~~de forskjellige Arten af logiske Domme~~ Dommenes forskjellige Former. For denne Undersøgelse lagde han den af de sædvanlige Logikere brugende Inddeling af Dommene til Grund (nemlig den, som tager Hensyn til deres Qualitet, Quantitet, Modalitet og Relation). Det blev i hans Philosophie taget som en Kjendsgjerning, at hine Begreber forudsattes i al Tænkning, der søgte objectiv Realitet. Men han gjør ikke noget Forsøg paa at vise, hvorledes det ligger i Sagens Natur at Tænkningen netop fremtræder i disse Former. Heller ikke gjør han tilbørlig Rede for disse Begre-

bers indbyrdes Forhold til hinanden; da det dog ligger i Sagens Natur, at der dog naturligen ~~maatte opkaste~~ det Spørgsmaal maatte opkastes om disse Begreber ere ~~hinanden~~ hverandre blot sideordnede i den videre Sammenhæng, eller om de staae i Forhold til hverandre som almindelige og særlige. – Kant giver selv Anledning til dette Spørgsmaal, i det han i forbigaaende løselig henkaster den Bemærkning, at den tredie Kategorie i enhver Classe fremkommer ved en Forbindelse af den første og den anden. Men denne løse henkastede Tanke, hvorpaa Kant ikke selv lægger nogen Vægt, opfordrer strax til fremdeles at spørge, hvad Forhold de de forskjellige Classer af Kategorier have til hinanden. Slige Gaader indtaltes meer eller mindre bestemt alt under den kritiske Philosophies Udvikling, hvor de samlede sig i den bestemte Fordring om en Deduction af Kategorierne.

Men ved hin Tilflugt til den kritiske Philosophies Talebrug er det af fordelen Vigtighed, at man skaffer enhver Forestilling om Kategorienes Subjectivitet af Hovedet. Kant antog nemlig, at disse Begreber, som ligge til Grund for Tænkningen, blot ere Former, der ere nødvendige for Menneskets, naar det skal kunne tillægge sine sandselige Forestillinger objectiv Realitet, uden at disse derfor som saadan Bestemmelser gjælde for Tingen i sig selv. Denne recent vilkaarlige Paastand trænger for

ugyldig i en rigtig Fremstilling af Ontologien.
De Bestemmelser, som under Tænkningen af Tilværelsen medføre fuldkommen Overbevisning, gjælde nødvendigvis for Tingen i sig selv. Antager man ikke denne Sætning for rigtig, indviklis man i en Tvivl, de consequente forfølgt ophæver sig selv. Man kan vel ikke gjendrive den Skeptiker, der ved ethvert Skridt af en videnskabelig Tankegang haardnakket holder fast ved den Bemærkning, at den menneskelige Tænkning er bunden til subjective Love, i Følge hvilke hun danner sig blot skjøve Begreber om Tingenes Natur og Væsen; thi ved ethvert tænkeligt Bevis behøver han blot at indtale sin eengang for alle færdige Formel: Saaledes nødes jeg efter min Subjectivitet til at tænke mig Tingenes Væsen; men hvo ~~forsikrer~~ kan indestaae mig for, at jeg ikke uden at vide det er bunden til den Skiæbne at føres til blot vildfarende Tanker, der dog for mig medføre fuldkommen Overbevisning. Videnskaben kan ved indtale en Verdensanskuelse for hun absolute Skeptiker, efter hvilken Overbevisningen om Tænkningens Realitet stjærkes ved et Begreb om Tænkningens Betydning i Tilværelsen og dens Udspring fra Religionens Gjenstand, det Alt-indbegribende Væsen; men Skeptikeren kan, naar ~~Udsagt~~ Begrebet er indtalt, paany fremkomme med sin simple Formular: "Saaledes maae vi tænke os

Tilværelsens Grundforhold, men maaskee de i sig selv ikke ere saadanne, som vi maae tænke os dem. Vi nødsages da til at svare hin Skeptiker, der troer med en eneste Trylleformel at kunne tilintetgjøre alle Frigter. Lad det altsaa være muligt, at Fornuftens Brug fører til blot Blendværk, — en Mulighed, der for os tager ~~ligesaa lidt~~ kan beskrives, som f.ex. en anden, f.Eks. den, at Maanen er ~~en stor Toppe~~ glindesteen — da philosophere vi under den Forudsætning, at hvad der for en fornuftig Tænkning medfører Overbevisning, gjælder for Tingen i sig selv. Vi antage da eengang for alle, at hvad ~~der~~ fornuftige Væsner nødvendig maae tænke at være, nødvendig er, saaledes som det maa tænkes, og begjære ingen sikkrere Videnskab end den, der for os medfører fuldkommen Overbevisning. — Efter disse Indskrænkninger og Betingelser kunne vi forøvrigt lade disse Definition gjælde, at Ontologien er en Deduction af Kategoriernes System.

V den videnskabelige Tænkning

NB

For en Naturphilosoph af den Schellingske Skole ~~maa~~ ~~Ontologien~~ forklares Ontologien bedst som ~~Læren om det Absolute~~ ~~Dette Begreb op~~ I Schellings Philosophie optræder nemlig dette Begreb uden al Indledning, og de saa Bestemmelser, hvorved det tydeliggjøres,

× ~~Fortolkningen~~ (Udviklingen, Tydeliggjørelse) af det Absolutes Begreb

~~kunne umuligt forstaas af os~~ ere vanskelige for den, der ei ~~af den foregaaende Bevægelse~~ har nøget Bekjendtskab med de philosophiske Bevægelser, der gik forud for Naturphilosophien. Alene ~~derved~~ kunne Begrebene intellectuel Anskuelse, det Absolute, Subjectivitet, Objectivitet etc., hvorfra Schelling giør en umiddelbar Brug, for Læseren have nogen bestemt Betydning. Denne Mangel har man ogsaa tidt nok betegnet med det træffende Udtryk, at Metaphysiken eller Ontologien havnede hos Naturphilosophernes

× ved denne historiske Kundskab

De forskjellige Definitioner paa det Absolute, som findes ~~overalt~~ hist og her i Schellings mange Skrifter, maatte naturligviis sammenbringes af den opmærksomme ~~Discipel~~ Læser. Det Absolute ~~betegnes~~ blives saa ofte betegnet som Identiten af det Ideale og Reale, saa som Identiteten af Enheden og Modsætningen, saa som Baandet mellem Enheden og Mangfoldigheden, saa som Identiteten af Væsen og Form eller det Bekræftende og det Bekræftede o.s.v. Men da findes altid ingen tydelig Bestemthed om disse forskjellige Grundbegrebers Betydning og Forhold til hinanden. Og dog er det indentiden af Sammenhængen klart, at det er Sagens egen

Natur, der tvinger Schelling til i nye Regioner af sit System pludselig at forandre sin tidtil brugte Terminologie. Til denne Ubestemthed og Ustadighed i Begrebernes Betegnelse kommer desuden den ~~Mislighed~~ Mislighed, at ~~billedlige~~ ~~Ved~~ Naturphænomenerne ~~Navne~~ Benævnelser jævnlig blive brugte ~~for~~ ifølge rene Tankebestemmelser, som × istedenfor naar Ordene dog Tyngde ≠ ei tages i den sædvanlige Mening, men betegne Fundamentalbegreber i Systemet.

~~Da Tidsalderen ikke længer fandt sig tilfredsstillet ved Tanken i ren philosophisk Form, den form, hvori Schelling indtil alle sin Efterfølger Erkendelse af det Absolutes Natur og Væsen, igjen afbrød en Svøm af Tilhængere i en ikke poetisk Sinnelag paa paradisisk Grund der poetiske Himmel ved det paradisiske Grund paradiset der poetiske Himmel, hvorfra den selv fremfølte sine dybe Gemytsbevægelser, og hans Disciple det Hegel det store Vord at bringe den Cyklus af Fremstillinger, der skulde fremstille hele Aandslivets Udvikling og virkelige foregivne Enkeltes Anskuelse af det Absolutes Natur og Væsen, fulde Cifre efter at ~~hans~~ en Svøm af Efterfølgere ~~hele Tilhængere~~ havde brugt Fremstillingens Mangel til klar Bestemthed), angreb og udførte G.W. Hegel det store Vorn ~~Forudsætning~~ at udvinde alle Philosophiens Grundbegreber i fyldige=

Da Tidsalderen ikke længer fandt sig tilfredsstillet ved den halvpoetiske Form, hvori Schelling ~~fremstillede den hele Tilhængere fremstillede den vinde~~ havde fremstillet sin Anskuelse

× istedenfor

metiske Sammenhæng. Ved hans Arbeider er Ontologiens Idee ~~paany blevet gjort gjeldende i en Betydning, der svarer til Nutidens i den Form i en Form~~, iden Form, som Philosophiens nuværende Skikkelse kræver, blevet gienfødt i den philosophiske Verden. Følgen deraf har ogsaa været, at de flere udmærkede Philosophen, som ~~have~~ i vor Tid have givet Fremstillinger af denne gienopvegnede Videnskab, mere eller mindre have benyttet hans Forarbeider og dannet sig efter det store Forbilled, som han har opstillet i sin ~~fortrinlige~~ Wissenschaft der Logik.

Ontologiens Formaal bliver da at bringe alle de Begreber til videnskabelig ~~Bevis~~ Tydelighed, som Philosophien maa betiene sig af ~~under~~ i det Absolutes fuldstændige Definition. Det Absolute skal deri betragtes efter sit Indholds almindelige Bestemmelser i den Hensyn til de specielle Former, hvorinder det troder frem i Tid og Rum. Alle de Begreber, som ~~kunne tænkes~~ efter deres dybere Betydning kunne tænkes som væsentlige Predicater for det Absolute skulle ~~have i sig~~ faaes efter denne Betydning og afgive Bidrag til en Construction af Erkiendelsen: det Absolutes Lys.

Vi have ovenfor sagt, at Ontologien er ~~et for sig afslutet~~ en for sig afsluttet Tankekreds, som ved ~~enhver~~ en

klar Fremstilling, ligesom enhver anden philosophisk Disciplin, ~~kan blive forstaaelig for~~ for sig taget kan giøres forstaaelig, naaget større Klarhed udbredes over den, naar den sees i sin organiske Sammenhæng med hele Philosophiens Systemet. Men skiøndt Ontologien har en saadan relativ Selvstændighed, at den kan forstaaes af sig selv, i det dens forskiellige Dele kaste det nødvendige Lys paa hinanden, er det dog ikke sagt, at en Læser, der er blottet for al philosophisk Cultur strax fatter dens allerførste Sætninger. Hvis en saadan strax ved Foredragets Begyndelse ~~kan~~ finder sig orienteret og mærker, i ~~hvad~~ hvilken Tankens Region han befinder sig, maa det snarere betragtes som ~~regnes for~~ et ~~heldigt~~ Lykketræf end for en Virkning, der ~~haae i ligger i Sagens Natur~~ som kan giøres Regning paa, og som ligger i Sagens Natur.

Men det er ikke sandsynligt, at dette Skrift vil blive læst af ret Mange, der ~~er vant til~~ uddeles ~~inne kiende noget~~ mangle Bekiendtskab med Philosophiens Elementer. Tvertimod anser jeg det for rimeligt, at de Flere, som ville skiønne det nogen Opmærksomhed, have læst eller studeret Prof. Sibbern's vigtige Værker. For saadanne Læsere forudskikkes endnu nogle faa Betragtninger, ~~som Indledning~~ hvori blot ~~et Begreb forudsætter som bekiendt, en nemlig Begreb~~ uddeles ~~bekiendt~~ til Grund som alleede bekiendt, jeg mener Begrebet apriorische Begreber eller Kategorier. Det an-

[ca. 12]

tages her for en afgjort Sag, at der til Grund for al Erkjendelse ligger endel Begreber, som ikke fremstille noget ved Sandsely Fornemmelse givet Fordrød. ~~Den aandelige Selvvirksomhed, der foregaar i~~ Enhver Act af Tænkning ~~i Bevidstheden~~ i vidtløftig Betydning af Ordet har ved ethvert Øieblik af sin Udvikling saadanne Kategorier til sine Forudsætninger og anvender dem selv i den Bevidsthed derom ved enhver af sine Bevægelser. Vi have sagt, at disse Begreber ligge til Grund for al Erkjendelse. Denne Sætning har ~~fuld~~ ganske bogstavelig Sandhed og fuldkommen almindelig Gyldighed; thi al Erkjendelse kommer til Virkelighed som Tænkning og Tænkningen bestaaer i en Anvendelse af apriorische Forudsætninger, som udspringe blot af den selv og lede dem Virksomhed fremad. Ved disse Kategorien udøves deres Bestemmelser ved ~~Tingene~~ Virkeligheden, som kun ere til for Tænkningen og som dog for det tænkende Subject medføre samme Overbevisning om objective Gyldighed, som de Bestemmelser, der i Følge Affectioner af Nervesystemet tillægges Tingene. Tænkningen gjennemtrænger Erkjendelsen paa et hvert af dens Udviklingstrin: ei engang en Act af den udvortes Handlining kan finde Sted under saaledes, at Subjectet adskiller noget Tilværende fra ~~sig selv~~ og sætter det som Noget for sig,

forskjelligt fra andet Tilværende; men her kommer da strax adskillige Kategorier til Anvendelse, nemlig Begreberne Tilværelse, For-og-Være o.s.v.

Der gives i Bevidstheden Udvikling en Periode, da ~~det tænkende~~ Menneskets Tænkning ~~efterfine~~ Kategorier ved fuldkommen Sikkerhed; uden Betænkelighed og Tvivl om deres rette Betydning. I denne Tænkningens Uskyldighedstilstand indgjøre disse Begreber Kategorierne de faste Støtte, ~~som hverfra hvorfra En hvorfra~~ hvorom Erkjendelsens Udvikling drejer sig, ~~medens de selv~~ men som selv ~~en fuldkommen hvile sig uden al Bevægelse~~ tjene som Bevægelsens Ubro. ~~De have som hvorved som Stanpiler, om hvilke Verden~~ ~~den ene og anden Saadan~~ Selv efterat Menneskets ved Reflexion over Tænkningens Fundament og Efterligning af ~~Opfattelser af~~ ~~Tal~~ ~~Kategorier~~ ~~for~~ de generelle Forhold har fået hin fikse Tant for disse rette Bring, behelde dog en hel Deel af de meest abstracte Kategorier deres fulde Betydning for det. Det var helt ikke tænkeligt at alle Kategorier i et Menneskes Bevidsthed paa engang skulde ~~befinde~~ bringes ~~sig~~ i Forvirring og Opløsning, uden at Forrigtighed var den umiddelbare Følge deraf.

~~I hin~~ Under hin Tænkningens blot natur-lige Sundhed kan Bevidstheden naturligvis mere eller mindre svare til sin Idee. De ~~større eller mindre~~ Tydelighed, hvormed de apriorische Begreber paa dette Standpunkt komme til Udvikling hos Individet, beroer nærmest

~~beskrevet~~ paa ~~grundet~~ ved den Rigdom og Bestemthed, som her-
sker i Medismandets Ordforraad og dernæst paa
den Skikkelse, hvorunder Sproget først kommer det
for Øren i dets Omgangskreds. Den, der bliver
vant til Selvbevidsthed ved et Sprog, der er saa fast
tigt paa Tankebestemmelser som det grønlandske,
bliver ~~dermed~~ ved en ~~uovervindelig Ind~~ uundgaaelig
Sværdhed fast paa et lavt Trin af intellectuel Cul-
tur, som hans individuelle ~~Culture~~ Naturgaver
ikke formaae at løve ham stort over.

Vi tale her om Kategorierne saaledes som de
først vise sig, naar de blev umiddelbar fastholdte
ved bestemte Former: Sproget. Da ere de ~~et~~ nær-
mest at betragte som en Tradition, som en Fol-
kestammes fælleds Eiendom, ~~og~~ ~~Arv fra sine Fædre~~ som er dets
intellectuelle ~~Fædrenegods~~ Fædrenearv og et af
de mest characteristiske Udtryk af Folkets
Tænkeevne. Kategorierne komme vel først til
Individet som en Tradition i Sproget, ~~og blive~~
~~af det som~~ men optages derfor ikke af det som
noget ~~Givet~~ Fremmed. Naar ~~Traditionen~~ den
ne Tradition tilegnes af et vel begavet Individ,
finder det bestimmt deri en Form for sin ~~egen~~
Selvtænkning, som ~~om~~ det bringer saa stærkt som
om det selv havde producert den. Det tænker
selvstændigt i de Former, som høre Stammen til, og
som ikke meer er det ene Individs Eiendom end

det andets, fordi det er en Form for den almindelige
Fornuft, der kun har Virkelighed, i det den gjentager
sig i de enkelte Individers Tænkning. Individet tæn-
ker selv, ~~i det~~ naar det tænker i sin Stammes Tan-
keformer, thi dets Fornuftliv bestaaer kun i Sam-
menhæng med et Selskabs Fornuftliv, hvis store
Strøm ogsaa gaaer igjennem dets individuelle Be-
vidsthed.

I Anvendelsen af Kategorierne[x] ~~bestemmer de Form~~ føler
det tænkende Subject ~~tvingen~~ sig i sit eget Element, meer end i Kind-ska-
ber om Tingenes sandselige Bestemmelser: derom maa
en umiddelbar ~~Overbevis~~ Bevidsthed kunne overbe-
vise hvert tænkende Subject. Naar det modta-
ger den Kundskab, at en Blomst er ~~er~~ rød eller
~~hvid~~ hvid, da er denne Kundskab udvortes
for det i en anden Betydning, end naar det
erkjender, at et Phænomen er Årsag og et
andet Virkning. ~~Det~~ Tænkningen føler sig anderledes
~~bedre, sit eget for for den Selv~~ end sig selv,
naar den reflecterer over Begreberne Enhed, Flerhed,
Grund, Følge o.s.v. end naar den ~~tilføyer de~~
~~tilhørende Ting sandselige Prædicater~~ betyg-
ter ~~de tilhørende Tings~~ de sandselige Prædicater,
som tilhøre de tilhørende Ting. De først nævnte
Begreber ere nemlig Tænkningens ~~egne~~ Pro-

x og: Reflexion over de Kategorier i dets Bevidsthed, der ~~overbe-~~ ~~holdt dets Betydning~~ ~~for det~~ ikke have haft de ~~et~~ ~~Bet~~ umiddelbare Betydning

13

Ny Oppen togelse

ducter; ~~det~~ den giensidender i dem sin egen Virksomheds faste Spor. De faste Spor af sin egen Virksomhed; den føler sig her hjemme på en anden Maade, end naar den har at gjøre med Forestillinger og Begreber, som fremstille blot sandselige Affectioner Indhold.

Kategorierne kunne saavel fremtræde paa en vulgær Maade som med en høiere Betydning. For det første kunne de ligge til Grund for Tænkningen i den blot naturlige Bevidstheds Periode. De bruges da, efter som Raden kommer til denne over for sig, efter en sund Tact af det tænkende Subject, medens det paa en sandselig og forstandig Maade opfatter sin Erfaringsindhold. Det formaaer ei at danne sig Forestillinger om ~~den~~ de Giensidende, der i Omverdenen fremstille sig for dets Sansesi, i den at dets Anschuelse bestandig træder i Forening med en Tænkning, der gaaer ud fra Kategorierne som ~~[illegible]~~ sine faste Formestemninger. Her vise de aprioriske Begreber sig netop som aldeles klare og forstandelige for Tænkningen; thi skjøndt Begreberne Tilværelse, Aarsag, Virkning o.s.v. her ideelig komme til Anvendelse, føle paa dette Standpunct ingen Trang til disse Forklaring:

Feller i en populær Form indholder sin Religionsskrift.

der spørges i denne Periode altid om hvad Tilværelse, Aarsag, Virkning ~~er~~ betyder: det forspørger sig ~~i denne~~ her af sig selv; thi man har i disse Begreber med sin Forstandelses Middel at gjøre. Man tænker blot paa at forstaae Tingene, ei at forstaae sin egen Forstaaelse. Saaledes har man til, ja selv for gandske nylig, som en ivrig Strid om den rette Grundsi for Udenadlæren og Forstaaen i den populære Religionsunderviisning, uden at de stridende Parter have gjettet mindste Tvivl om, at de forstode hinandens Begreb om Forstaaelse. Tvertimod ~~have~~ have de med Sikkerhed lagt dette Begreb til Grund, som et ~~[illegible]~~ fast ~~[illegible]~~ ~~for~~ fælleds Udgangspunct for deres Undersøgelser. Selv i den Periode, da Kategorienes System forsøgtes ved Reflexioner og tildeels fastholdes ved isolerede Definitioner, kunne de dog deltage i den vulgære Tænknings Tieneste. Dette giøre de nemlig, saalange de som isolerede, faste Udgangspunkter bruges under Opfattelsen af den giensidige Virkeligheds Phænomener.

~~Under Bevidsthedens normale Udvikling~~ En dybere Betydning faaer en Kategori, naar den fattes som en ~~et Tænkebestemmelse~~ Bestemmelse for al Virkelighed. En saadan universel Betydning finder man, ~~i V~~ at snart en snart en anden Kategorie har vundet i Verdensaandens Historie.* ~~Den er nemlig indtil den pludselig opgaaet et Lys for et eller andet Individ om en saadan Tanke~~ (Gjeldighed) nemlig et eller andet Individ pludselig indsat et saadant Begreb.

* Undertiden har

Det har ved en saadan eenlig Bestemmelse omfattet den hele Virkelighed i sin Tænkning

for alt Værende, naar det tænkes i sin Totalitet. Det har ved en saadan eenlig Bestemmelse omfattet den hele Virkelighed i sin Tænkning og begrebet den i sin Sandhed. Saaledes have flere Philosopher med Enthusiasme forsvaret den Sætning, at Alt var Ét og have levet i den Overbevisning, at de i dette Begreb om Eenhed havde fundet Nøglen til hele Tilværelsens Gaade. Men en saadan eenlig Lære har gjerne fremvaldt en ligesaa kraftig Fremstilling af den modsatte Sætning, at det i Sandhed Værende er en uendelig Mangfoldighed. (Vi vælge nemlig her et Exempel, der som bekjendt allerede blev fremført af den xenophontiske Socrates, da han med faa Ord vilde fremhæve den store Modsigelse, den fandt Sted mellem Philosophernes Principer.

den hele Virkelighed i en eenlig Kategorie fremfor andre Kategorier, det fande Begreb om Virkelighedens Gaade. Men, naar en Tænker holder for, at han i en eenlig Kategorie har opdaget Virkelighedens fande Begreb, da ligger der i hans Mening baade Sandhed og Vildfarelse. Sandhed er det, at en eenlig Kategorie kan tænkes, at man deri har et Moment af Virkelighedens Begreb, som kan ligge til Grund for en Verdensanskuelse: det er det derimod, at han fremhæver andre Kategorier den samme universelle Betydning. Den udhjemmelige udtalte Kategorie betyder kun en af dens Sider, men den, som i det fordunkelte Ord finder en tilfredsstillende Form for sin Erkjendelse, mener ved sit Ord meget mere end det ved et udtalt. Hvis han var i Stand til at bringe sin Erkjendelse Eensidighed til klar Bevidsthed, vilde han med det Samme være kommet til den Dødsdom, at han man skride frem til en modsat Bestemmelse, der havde ligesaa universel Betydning. Men de to modsatte Bestemmelser forenes i en tredie

Ved disse Par Ord er en fornøiet Forestilling givet om Ontologiens Methode, der vil vinde Klarhed ved Fremstillingen af Videnskabelighed. Det er den oprindelige Tanke under Foredragets Løb deri og det Slutningen at tilføie mig endnu opliste Reflexioner, ~~som~~ ~~have til Øie~~ i den Hensigt at bringe Methoden til klar Bevidsthed.

rigtigere Kategorie, hvori de to foregaaende begge bevares i deres relative Gyldighed. Den tredie, ~~fuld~~ fyldigere Kategorie bliver ved fortsat Tænkning ~~ikke~~ ligeledes erkjendt for ensidig i gaaer over i sin Modsætning og op derpaa i Forening med den en nye fuldstændigere Kategorie.

Ved en saadan Tankebevægelse kommer man til et System af apriorische Begreber, hvilket ~~forfaldsfuld~~ navnlig Begyndelsen er taget som Begrebet ~~af Begrebet~~ om al Virkelighed, ~~bevar~~ i en mere eller mere idealisk Form ~~fremstiller den~~ bevarer ~~for~~ i universelle Betydning, eller fremstiller en Erkjendelse "sub specie aeternitatis". I et saadant System af Begreber indtaget en oprindelig Erkjendelse af Virkeligheden, fordi det ~~er~~ ~~tænkte~~ bestemmer, hvad der altid og ~~nødvendig~~ nødvendig maa tænkes ~~om~~ ved ~~Virk~~ ~~det~~ Virkeligheden, ~~i hvorden det~~ i hvorledes den end forresten fremstiller Eg. ~~et saadant System~~ En saadan apriorisk Tankekredse, som indgiver Ontologiens Indhold, ~~giver~~ giver det Resultat, at Personligheden ~~Virkeligheden~~ Virkeligheden tænkt i sin Sandhed, eller at Tænkningen er med Sandhed et udsagt virkeligt, idet hvad der har Personlighed. Men kun i Bevægelsen gjennem ~~det Bey~~ den hele Cyklus af enkelte Bestemmelser, bliver det tydeligt, hvad Virkelighed er og hvad Personlighed er.

I en paa dette Sted have vi kun ~~betegnet~~ ~~dette~~ forudsat, at ~~det Ordene~~ ethvert af disse Ord føle medfører en i middelbar Betydning. Ved en saadan apriorisk Tankebevægelse opnaaes en dobbelt Fordel. For det Første bliver Virkelighedens apriorische Begreb fuldstændig forklaret. ~~Det bliver nemlig indt~~ Der giøres nemlig Rede for, hvorledes Virkeligheden min tænkes altid eller under Evighedens Form: der giøres fornuftig Rede derfor, at det Første ved Slutningen af Foredraget er indholdt, hvad man forstaaer ved den Sætning, at Virkeligheden er Personlighed. Denne Sætning maa ved Foredragets Slutning have vundet en anden Betydning end den, hvormed den her uden ~~hvorved~~ ~~den~~ ~~der~~ ~~her~~ ~~er indtaget~~ ~~i den Forbindelse~~ ~~indholdt~~ Forberedelse kan udtales.

For det Andet blive de enkelte Kategorier ved det Samme forklarede, naar de under Foredragets Løb defineres paa deres Plads og ved deres Plads i den hele Sammenhæng. For den, der efterhaanden have gjennemtænkt ~~hvert~~ ~~Kategorie~~ grundbegreb eftes dets Betydning i den ~~hele~~ ontologiske Tankekredsløb, vender Øie eller til den empiriske og den practiske Tænkning, hvor ~~det~~ disse grundbegreber ~~fremdeles~~ de bruges ~~efter de~~ ~~for~~ i samme Forbindelse, hvori den naturlige Sprogbrug valgte dem, fanger en dybere Betydning ~~for~~ ~~den~~ ~~Tale~~ ~~de~~ ~~for~~ ~~en~~ ~~i~~ ~~dette~~ Jeg til det daglige Livs Kredse ~~medbringer~~ medbringer han nu det (Liv, ~~for~~ ~~som~~ Ontologien har

*) Herved har i Randen af Forfatterens Haandskrift bemærket:

Denne § maa nærmere overveies; i Fald vingen Ontologi og Metafysik.

Indholdet af hele: De apriorische Begreber gjælder Tilværelsens Form – altfor Begreb om alle – Ontologien Virkelighedens.

gjennemtrænge dem med.

*) Ontologien er læren om Tænkningens Tilværelses ~~apriorische~~ evige Form: den fremstiller nemlig de almindelige Bestemmelser, som gjælde for Alt, hvad der er ~~og er~~, hvilket Alt tillige, ~~som~~ Videnskaben i følgende Fremstilling skal vise, ~~kræve Troden~~ ~~~~ de ~~Predicater~~ Bestemmelser, hvormed vi det, og her i det Foregaaende ved Anticipation har betegnet det, nemlig Tilværelse, Virkelighed. Ved Udviklingen og Forklaringen af ~~det~~ de bestandig gjældende Bestemmelser for det virkelige bliver tillige Gid og Viden og Gids Forhold til Verden tænkt i ~~det~~ abstracte Begreber: tænkt i Almindelighed, ~~iden~~ idet at derfor hele Virkelighedens concrete Indhold optages i ~~To~~ den ontologiske Tænkningsform. Ligesom ~~en enkelt Kategorie~~ Tænkningen i en enkelt Kategorie til her tænkt som Alt under Enkeltheden Form, saaledes og hele Tænkning paa en abstract Maade den omfatter al Virkelighed, saaledes er ogsaa hele Tilværelsen abstract tænkt i det hele System af apriorische Begreber, som vel ~~bestemme~~ med objectiv Gyldighed bestemmer al Virkelighed, men i fremstiller hele Tilværelsens Rigdom. ~~Alle~~ (Uden at ~~indeholde~~ indromme noget Individ ~~de~~ virkeligt Magt til at bestemme den Tilværelse, som skal komme i Existentsens Rige. Ved ~~Kategorier~~ Begreber bringe vi dette mangfoldige Ord i en ~~Betydning~~ Bemærkelse, som hver

+ [abstract]

tilsvarende Himmel: Videnskabens Historie. ~~Det er ovenfor er det let at udfylde fra at~~ Det Forudsætninger: Videnskaben snart om det Residuum af Anskuelser, der beholdes i Forstillingen, snart om her, om de ~~ontologiske metafysiske~~ ontologiske Begreber: den Totalitet, snart om en enkelt Kategorie ~~med forre~~ Bestemmelser indeholdes, for saavidt ~~denne den Tænkt~~ den samtlige ved er indholdende Kategorier. Alt Aristoteles betegner ved τὸ κατ' ἐξοχὴν saavel en ~~den~~ for ∃ tænkte Kategorier, som det af forlige Sandsigelser afdragne Begreb.) – Ontologien udtaler, som sagt, et Hovedmoment: ~~af Verdensanschuelse i Erri. af Tiden af Existentes~~ af den videnskabelige Erkjendelse ~~i~~ ~~for, men for sig af menneskelig Existentes, i den~~ ~~snæbelig Existentes, men den~~ dennes andet Hovedmoment er Erfaringen. ~~Ikke~~ Vi ~~og~~ den Erfaring, der har det gjennemarbeidede System af Kategorier til sin Forudsætning, er menneskelig ~~Virkelighed~~ Existens. Erfaring i den ~~ene~~ ude Tænkning er blind og apriorische Begreb præsentere ~~ude~~ opkvæt Erfaring er ~~blot~~ formel Begribning alle Schematismus.

[N. Dette Stykke kan maaske mere udviklet i Forbindelse mellem ren Tænkning, Erfaring, Forf. Marginalnote.]

~~Efter denne Ord der er i dette Stykke~~ i dette Sammenhæng, det Overflødige.

Ontologien har det dobbelte Formaal, dels at bringe de abstracteste Bestemmelser ~~til Bevidsthed~~, som ~~inde~~ indgjøre de ~~cond~~ concretere Kategorier ind til Bevidsthed, dels at vise, hvorledes disse Bestemmelser med Nødvendighed ud af hinanden (menneskelige Verdensanskuelser).

Selve den ~~dele Tænkningen~~ apriorische Tænkning, der er præget med Sympathien ~~i det er~~ ~~dig Bevidsthed med de~~ ~~vende Vorent~~ og virkelige Personers Existens, ~~for~~ ~~tiene Navn af Viden~~ ~~men~~ ~~ogsaa Existens~~ gjælder ensidige apriorische Tænkning af Tænkningen er ei guddommelig, men i Sande Verdensanskuelser.]

Nødvendigheden fremme Fy i de uncreterede Sætninger at
Tankebevægelsen fortiener Navn af Fremskridt af ana-
lytisk fra Synthetisk; thi netop ved Adskillelsen
af en endnu abstract Bestemmelse blive den Ud-
skillelse fra ~~den integrerende~~ den modsatte Be-
stemmelse, ~~hvorved den integrerede~~ hvorved den inte-
grerede; altetsidigt indsluttet. Men her opstaar det
Spørgsmaal, hvorvidt Analysen skal gaae; thi
En og Anden synes at antage det for en afgjort Sag,
at ~~den fuldkomneste Tænkning~~ den fuldkomneste Tænkning her ad-
skiller de flere Momenter — naturligvis under
den Forudsætning, at Synthesen bestandig følger med.
~~Men~~ At Adskillelsen her ikke skeder paa nogen absolut
Grundlag, som man let, da den finere Tænkning
bestandig ~~og~~ har det i sin Magt, at indskyde
flere Led i de discrete Begreber Rokke. Men,
da Tænkningen ~~kan har Vanskelighed~~ dog kun er ægte
Tænkning (Tænkning) og bestemt er i stadig, kan den af Meningen
gjøre paa Ord (Ordet) det komme til at stabe Fy frem ~~og~~
med et Skinliv. Den Tænkende kan let komme til
at tabe Fy i ~~Haarrit~~ Haarkløverier, hvor Ordet
~~gandske~~ gandske trader i ~~de formentlige Tanker~~ af den
formeente Tankes Sted. ~~Den Fandt fra de gamle~~ Hjælpe-
Tale og at efterligne Tankebevægelsen kan fort-
satte; efterhånden Tænkningen har ~~ophørt at følge~~
~~og~~ ophørt at bevæge Fy der, kan der ogsaa
paa Overgangen til den tomme Tale ~~kan~~ gives
en mat og halvdød Tale. Det egentlige friske
Liv har ~~Tænk~~ Jeanet den philosophiske Tænkning

Den adskillende Tænkning

~~for~~ & for anden Tænkning ~~er~~ kun medens Ordets umiddel-
bare Betydning ~~Folkestammens~~ i Modersmaalet er
~~ment~~ er ment og forladt. Derafhænger den graske Philo-
sophie (Tænkeriet) sine friske Farver; thi den er vagt for at ~~Folkestammens~~ ~~Folkestammens~~
Folkets populaire Tænkning og ~~bare kraftigt af~~
den bare af Ordets umiddelbare Betydning som
af en kraftig Rod. ~~Nogle~~ Saaledes bliver den
Tænkning, som ~~bare fremmed~~ gaaer for Fy: fremed ~~Folkestage~~
Folkestammens Ordformer og trader frem i en broget
Dragt af udenlandske Talemaade. Dog ~~er~~ kunne de
~~de~~ endnu for den Larde, som har fat Fy ind i
fremmed Folkeaandes Talebrug, have meget derimod
ret Lis tilbage. Men, naar et individuel Folkeaand
lyt i Ordenes Dannelse gaaer alt for stort Raa
derfra, taber Talen alt mere af sit Betydningsfulde
Liv, fordi den ~~Udtrin~~ udtræder Fy i Luften ~~i Stedet~~ Løsrevne (for Betydning)
fra sin Rod og sit Livsprincip. Langt vedbliver
den som en blot subjective Form at ~~have~~ gjældende
for ~~Subjectet~~ Tænkeren selv, men ~~i sin indre~~ i Ligesat bliver
~~det ensidige Sprogmageri~~ den ensomme Tænk-
ning i selvgjorte Former til et blot Ordmageri.
Her ligger en af grundene til
~~Det kommer det~~ at den analyserende Tænkning
kan gaae for vidt; den kan nemlig norme sig (for meget til)
Punct, da Ordet bliver delt ~~Udtryk af~~ et Det (Ordet) subjectivt Ud-
trykt for ~~Tænkningen~~ Tanken, deels gandske Tankeløst.

Den gamle Sætning, qui bene distinguit, bene docet, er derfor temmelig ensidig, med mindre man lægger særdeles Efterstræb paa Tilvejebringelsen, ~~særdeles~~ ~~Dette bene maa da de Ved dette~~ bene maa da dertil indtrykkes, at Distinctionen maa bestandig gaae Haand i Haand med Conjunctionen, dertil at ~~Distinctionen Articulationen~~ Analysen, ~~at Indholdet at~~ i man fortsætter til den bliver en indholdsløs blot skrømtet Tænkning.

Ontologien

Men, at en Fremstilling af Philosophien har overskredet den ~~ene~~ rette Grændser for Begrebets Articulation og forildet sig i Spidsfindigheder, kan kun ingunde ~~dømmes~~ ~~kiendes~~ ~~og~~ ~~anskues~~ af den ~~forstandige~~ fornuftige Kiendes, der lade sig naturligviis ikke føre nogetsomhelst Bevis derfor. Den rette grænse bliver her efter ~~Sagens Natur~~ Individualiteten og Tidsaldrenes Fordringer af høist forskellig Natur, ~~og forskellig~~ saa at hvilket er af de mange Grunde, som nødte Philosophien til at træde frem i en Mangfoldighed af individuelle Former. Her opstille vi kun den almindelige Sætning, at Sondringen af de abstracte Begreber under Affectation findes hvorved det bevage sig kun Mennesket, som i et Begreb ene for ene det kan hvori denne Deelbegreb, drives for vidt. Afhandlingen ~~af denne Ide~~ tildrage sig det liden Opmærksomhed i Litteraturen: ~~man lægger den til Side som~~ de have nemlig kun Interesse for Forfatteren men ikke for Læseren. ~~Dandanne Skrifter~~ ~~Forfattere~~ ~~for Indeg~~ ~~Læsdanne~~ ~~ikke falde i begge Formen og~~ ~~Skriftet~~ ~~Efterlæg~~ En saadan overdrevent Analyse forlænger ikke blot Studiet af ~~of den hegelske Form.~~ ~~Hvor kiedsommelig det læsning~~ ~~Hegelianerne~~, som efter Hegels egen Methode fulgte Sondringsmaaden af de Begreber, som kun blive staaende ude ved. Hvor livløse ~~offlige Modsætter~~ ~~Hr. fremstiller de~~ ~~Fremstilling Feldes~~ ~~af Ej. Feld~~ er ikke Fremstillinger ~~dette~~ blot Vrøvl af Minrichs! Selv Hegel havde ~~efter Aand~~ meget Anledning til at ~~formaae~~ ~~af~~ ~~Klø~~ ~~Forfatteren~~ i sine Breve ~~glødende~~ ~~ved Dens~~ ~~Forfatteren~~ at lægge ~~en~~ større Vind paa ~~Fortolkning~~ ‡ Klarhed og tilsidesætte det Selvhan selv ~~meget~~ temmelig Beskedenhed at følge hans Foredrag.

Modsat det Foredrag, ~~som i Forsøget~~ af Philosophien og ifølge af Ontologien, hvor Begrebets abstracte Bestanddele for meget opløses, finde det dem blive alt for optrukne, i Forsøget taber sig Fatteevnen, er det fra ~~lidt af den modsatte~~ lidt af den modsatte Mangel, ~~fra~~ eller af den modsatte Grund her blot subjective Betydning, vi mene det Foredrag, som giver alt for lange Skridt i Fremstilling. [Eadem brevius et clarius] ~~Modsat~~ ~~det alt for optrukne Foredrag af Ontologien~~ ~~Philosophien i Almindelighed~~ Ligesom Philosophiens Fremstilling vil taber sig Fatteevnen ved, at Begrebet bliver alltfor meget opløst i sine abstracte Bestanddele og saa er det ~~traadt op~~ optrukket i sine Trandes ~~som Fremstillinge~~ lidt den gjøn til at den

‡ videnskabeligt

‡ Klarhed

Den ~~Philosophie~~ Fremstilling af Philosophien, ~~hvorved~~ hvorved det Indvendige ~~Affectation~~ findes ~~Tilfredsstillet og~~ hvori det bevage sig kun ~~er snart mere concentreret, men~~ ~~opfordret mere udviklet, men~~ ~~kan ønsket finde~~ ~~alle gylde Norm~~

modsatte Mangel, ~~idet~~ og taber ~~den~~ derved sin objective Gyldighed, vi ~~maa kun~~ tænke herved paa ~~det Foredragsform~~ det overflødige Foredrag, som giør alt for lange Skrift f. ex. i Dialectiken, ~~og dermed blier uforstaaelig for Læseren~~ overspringer for mange Mellemled og dermed bliver uforstaaelig for Læseren. Men det rette Maal ~~maa her sigtes~~ er her paa Tiden og de bestemte Forhold, ~~[kan ikke sigtes af den Tiden]~~ ~~[E de bestemte Forhold]~~ hvorunder Fremskridtene ~~[indtraf]~~ ~~[gjaldt]~~ blevne til. ~~[E]~~

Det bestemte Forhold mellem Intension og Extension i den philosophiske Tænknings Formation er af de Mange, hvorpaa Nationalaanden giør sig taber sig. Hvis et Folk. ~~Dette et Folk~~ ~~[E]~~ ~~gaar i philosophisk Sande hvis et andet Folk, at det ikke kun af sin egen Kategorie indenfor af de ikke kun af sin egen Kategorie andre bestemte Kategorieers Tal eller ikke kun af Mange giør sin Ånd og lige ikke en individuelle Version af en fremed, da har det Philosophien kun en ringere Grad af Sandhed, men i Sandhed kommer den en Modsætning til Affecten.~~ ~~Dette et Folk har ikke gjort Forme, som en sig hvilen en fremed Nationaland fem en fremed Afgrundsand har født~~

Menesen fuel dosi Reflexione om Begrebet i den philosophiske Tænknings Formation Relativitet eller om Principi.

dette Begrebs Tilligemed og det Overflødige kunde meget gjøres indskrænkes som en Appendix under adskillige andre til Philosophiens Grænse, som lade sig fremdrage og s. Mellem Ej. Tegnelser.

Første Kapitel.

Læren om de enkelte Begreber.

1 Afsnit: Begyndelsesbegrebet.

III. S. 206

Ved Reflexionen over Erkiendelsens Natur kan den naturlige Vished om Tænkningens objective Realitet ~~eller~~ i den Grad forstyrres, at al Sandheds-erkiendelse synes at forvandle sig til et ~~blot~~ ~~fuldt~~ betydningsløst Spil med blot subjective Begreber. Deraf opstaaer saadanne Skikkelser af Bevidstheden som Idealisme, Skepticisme og Nihilisme, de have deres fælleds Grund deri, at Tænkeren ~~ved en~~ først ved en vedholdende Abstraction aldeles adskiller Tænkning fra Tilværelse, og derpaa dernæst forgjæves søger sig om efter Grunde for deres Overensstemmelse.

Men ved at fastsætte den Tankegang, der betragter Tænkningens Grundbegreber som blot subjective Former, morer man, at den umulig lader sig gjennemføre med Consequents. ~~for med Consequents. Er saadan Idealistisk eller skeptisk Verdensanskuelse lader sig gjennemføre inden den Tænkefølgning af disse Grundbegreber objective Realitet. Deres ophører den sigtig nok at være en fuldkommen Scepticisme, men den er først til sin Grundsig, til den Modsigelse med sig selv, hvorved~~

aldeles ikke.

den betydningsfulde Ord i den Hegelske Philosophi er et
andet Udtryk.

Den lader sig aldeles ikke ~~fremstille~~ udtale uden under Forudsætning ~~under Forudsætning~~ af visse Grundbegreber's reale Gyldighed, som man kan betiene sig af som Midler til deres Fremstilling. Men, naar man har gjort sig dette klart, er den blot subjective Tanke ningen overvunden; den Selvmodsigelse, som den tilsidst indvikler sig i, er bleven bragt til Bevidsthed, og Veien er banet for et Fremskridt i Erkjendelsen.

De Begreber, som hvorved Tilværelse tænkes, kunne neutlig ikke alle tilsammen tabe deres Betydning for Tænkeren. Det erfares dette tydeligere, jo mere man nærmer sig til mig. skeptiske Reflexion til de mest abstracte blandt dem. Vi ville strax henvende Opmærksomheden paa det ~~abstracte~~ mest indholdsløse Grundbegreb, som forefindes i vor Bevidsthed, (nemlig Begrebet Væren eller at ~~være~~ være;) thi der møde vi netop en overstyelig Grund for idealistiske Tvivl og Grübleriet. Den Mening, at Begrebet Væren inne har nogen objective Gyldighed, har ingen consequent Forsvarer, og den kan ingen sydelig udtale; thi hvor man ikke forudsætter

dette Begrebs Realitet, kan man om Intet paastaae, at det er ~~det~~ eller at det ikke er. Derfor kommer den tilnærmede Modsigelse, som hvori Kants Fornuftkritik er indviklet. Efter sit Princip maatte Kant anse for et subjectivt Begreb, der blot gjaldte for Phænomenernes Verden; men desuagtet talte han idelig om det, der i sig selv er, uden at han giorde mindste rede for, hvorfra ~~Vistheden er et~~ Begrebet herom hentes, og hvorfra det faar sin Realitet. Men det er Sagens Natur, som her har gjort sig gjældende mod en kunstet Tankegang: man kan Intet ~~bevise~~ paastaae og Intet benægte uden at tillægge ~~antage~~ Begrebet Væren mere end subjective Betydning; ja idet ~~de~~ at antage dets Realitet har man ikke Midler til at fraviende det sin Realitet. Dette Begreb, som medfører saadan uovervindelig Vished om Realitet, er høist skikket til at giøre Tankningen uopløselige Sammenhæng med Væren ret evident, og dette Begreb have vi saa saa valgt til Udgangspunct for Ontologien.

A. Væren. Da Ontologien her foredrages ikke som videnskabelige Indledning, but tages Begrebet Væren her som umiddelbart. Der forudsættes, at Ordet medfører

den Betydning, hvori det her snart tagés men ved Frem-
gangen til de concretere Begreber, til hvilke dette Be-
gyndelsesbegreb dialectisk vil indvikle sig, vil denne Be-
tydning trade bestemtere frem, i det Øvrigen selv
~~fund~~ her, som ved alle de følgende Kategorier vil kas-
te Lys tilbage paa det Foregaaende.

Tanken Væren er Begyndelsespunctet i den egentlig
philosophiske eller productive Tænkning, og det er Videnska-
bens ~~Den~~ Formaal at lade et helt apriorisk ~~System~~
~~af Begreber frembrase ved~~ Tankesystem frem-staae
ved dette Punctis Udvikling. I det Begrebet Væren
for Tænkningen indvikler sig til indholdsrigere Begreber,
kan Tænkningen med Sandhed sige sig selv at frem-
bringe sit Indhold, og det Indhold, som den selv
frembringer, er en Cyklus af Bestemmelser for
al Virkelighed, hvilke have Almeengyldighed og
Nødvendighed. — ~~Mod den Paastand, at man ved~~ Undertiden bestrides den ~~Paastand~~
Paastand, at man ved en apriorisk eller, som man nu til hører, immanent
Tænkning, kan udvikle Tænkningens og Tilværelsens
almindeligste Bestemmelser. Forholdet, at Tænkn-
gen efter Abstraction for alt ~~empirisk~~ Indhold
med fri selvstændighed selv ~~producerer sig en~~
reproducerer sig selv i den sande Form, der

tilkommer dens Indsigelserne mod denne Lære beroe
aldeles paa Misforstaaelse. Men denne Misforstaaelse la-
de sig have ved et Par Ord, som billige kunne bidrage til
at drage noget af den forefundne Dunkelhed bort fra
den immanente Tænknings Begreb. Naturligviis
indrømme vi, at Tænkningens Grundbegreber udvik-
le sig under Erfaringen og at de vigtigste Kategorier, som
udgjøre Ontologiens Indhold, forend Ontologien
~~kan~~ Idea kan fattes, maa forefindes i Tanker-
nes Beviidsthed. Den omtalte Production er derfor
i en vis Betydning en ~~Reproduc~~ grundigere Reproduc-
tion, hvorved man tydeligjør sig det Forhold, der
finder Sted mellem hine Grundbegreber, af hvilke
man ved før havde en umiddelbar gjort Brug, dels, hvad der er
det Vigtigste, i det man ordner dem, finder dem at
være sammenhørende Brudstykker af en oprin-
delig menneskelig Grundertjendelse. Ved denne for-
andrede Stilling og Betydning, som ~~hine Begreber~~
Kategorierne faae efter hiin Reproduction, bevæ-
tiges man altsaa virkelig til at betragte dem som
en Production af noget Nyt. — Desuden er On-
tologen ingenlunde indskrænket til den Cyklus af
Kategorier, som overleveres for ham som uddrøftelig

benævnte i Sproget. Medens hun paa en ~~mo~~ methodisk Maade befinder sig over Kategoriernes Sammenhæng, kan det vel være muligt, at Videnskaben kræver en anden Articulation, end dersom det sociale Livs ~~Livets~~ Trang har fremkaldet. ~~Ligesom~~ I enhver grundig Ontologie findes derfor Kategorier, som er kiendte i denne det videnskabelige Sprog. Men her er det de lüftige Formationer af Ord og Former, som let kunne ~~dannelse~~ skaffe sig Indpas, i det Øiemeed og den subjective Vilkaarlighed gjør sig gjeldende inde Valget af Kunstord. Først, naar denne Mislighed tager Ende, vil Philosophiens Studium blive ret gjennemtænkt, fordi den menneskelige Tænkning kan komme til at bevæge sig i Former, der stemme med Naturens og Skjønheden Love. Da vil ~~de fande~~ Philosophiens sande Prøster komme til at føre dens Ord. — Hvo tvivler ved om, at nutildags de, som egentlig af Naturen ere kaldede til philosophisk Forskning finde sig udelukkede derfra ved ~~Kunst~~ de gjeldende ~~philosophernes~~ Philosophers Uorlighed, Mangel paa Fremstillingsgave og ~~for deri Langsaan~~ fremherskende Langsaamhed. Philosophisk Geniialitet er vist ikke det

fornemste Requisit for den, der skal kunne orientere sig i den nu gjeldende tyske Philosophiske faktiske Tilstand.

(Tilsidst skrevet under min Sygdom i dette Aar 1838 og begyndt under asthmatiske Anfald i Fjor, efterat et andet muligvis Udkast var cuserert. Jeg kan ikke gjennemsee Indledningen, som der maa saa kan findes Mening i)

Som Begyndelse paa at Tankebestemmelse maa Begrebet Væren af alle vore det mest abstracte; ~~det gjør Overgang fra en ubestemt ovendt og uopløselig, den lader sig ikke adskille~~ der lade sig ikke adskille forskellige Bestemmelse deri som dets Indhold; det er ubestemt endt og uopløselig. Derfor er det umuligt at give nogen Definition derpaa i den sædvanlige Betydning af Ordet Definition. Dette udfordrede nemlig, at der skulde gives et meer abstract Begreb, hvorunder det kunde subsumeres; men da ~~vilde~~ dette Begreb betragtes som et rigtigere Udgangspunct for den ontologiske Tænkning end Begrebet Væren. ⌈Begrebet Væren bliver kun defineret ved hele Kategoriernes hele System⌉

En Følge af Vorens abstracte Natur er dets Almeengyldighed. Alt hvad der lader sig bestemme ved nogen anden Kategorie som ~~Substans~~ Aarsag, ~~Følge, Substans~~ eller Følge eller Substans o.s.v., lader sig ogsaa bestemme ved dette alleralmindeligste Begreb, som ligger til Grund for dem alle. Naar en af de concretere Kategorier prædiceres om et Subject, er dermed Væren indirecte prædiceret derom;

at bevise i en fremstillende Indledning

derimod er ~~endnu ingen anden Kategorie~~ med den blotte Væren en enesta af de øvrige Tankebestemmelser udtalt om et Subject.

Da Væren paa en abstract Maade omfatter alle Bestemmelser, bliver Begrebet tænkt virkelig, hvis det opfattes som en Modsætning til Tænkning. ~~Det maa heller forstaaes som blot subjectivt eller blot objectivt~~ Saaledes kan nemlig Ordet, efter sin umiddelbare Betydning ogsaa forstaaes. Men efter den altomfattende Betydning, hvori Væren her skal tages, gjælder det ~~en~~ saavel om alt Subjectivt som om alt Objectivt. ~~Begr~~ Ogsaa Tænkningen falder under Bestemmelsen Væren.

Som Overgang til ved Tænkning eller Begindelse det at Væren paa engang baade Bestemmelse og Ikke-Bestemmelse. Denne Modsigelse gjør, at man ikke kan blive staaende ved dette Begreb, men drives derfra til andre Begreber, hvorved ~~det~~ det fuldstændiggjøres. ~~Hvad hermed menes vil vi til Slutning udtale med ved et par forskellige Vendinger~~ ~~Reflexioner~~, inden vi skride frem til den Bestemmelse, der giver det nærmeste Supplement til Kategorien Væren.

Væren kan betragtes som det blotte Copula med et aldeles ubestemt Subject, der følger det Predicat. Det udsagde hvoraf en Sætning er Noget er eller hvad det er. Er er den Formel, hvori denne fuldkomne Mangel paa Bestemthed kan udtales. Ved denne Reflexion, at vi her et Sætningens Form kun have det blotte Copulaen, bliver det ret anskueligt, at vi ~~have~~ har at gjøre med en ~~Tanke~~ ufuldkommen Tanke, der kræver det Supplement.

Den aldeles ubestemte Væren er endnu Intet. Saaledes er man selv efter den umiddelbare Sproglighed blevet tilbøjelig at udtrykke sig. Hvad der ikke kan bestemmes ved noget Predicat, hvad der ikke er Noget, det er Intet. [Dette er en af de ~~Betydninger~~ Bemærkninger, hvori Ordet Intet kan tages]. — Ved den Betragtning, at Væren ~~endnu~~ er Intet eller rettere, at den endnu for os er Intet, er den ontologiske Tankebevægelse ~~begynder~~ egentlig først begyndt. Den forudsætter nemlig ligesom en hver Bevægelse to Punkter, et, hvorfra Bevægelsen gaaer ud, og et, til hvilket den gaaer hen. Ved denne Bevægelse bliver det kraft ~~til~~ bestemt Bevidsthed, at der i Begrebet Væren ligger et Savn eller en Mangel. Intet betegner den ledige Plads for et Predicat. Den rene Væren er Intet, Intet siger det samme som: at være er endnu Intet, med mindre der ved tænkes at være Noget. Noget er saaledes den nye Kategorie, som træder i Stedet for Intet og ~~[illegible]~~ ved at udtale den Sætning Væren er Noget, har vi gjort et klart Fremskridt i Tænkningen.

~~B. Noget~~ Det er blevet Skæbnens Bud efter Hegels Autoritet at betragte den rene Væren som den Kategorie, hvori Elementerne Verdensanskuelse hviler, som ligger til Grund for Elementerne Verdensanskuelse. ~~Udinden at gaae~~ ind paa ~~det Spørgsmaal om denne Sjæl maatte~~ Uden at afgjøre det Spørgsmaal, om ~~Elementerne i hin Philosophie ikke~~ hin Philosophie med Grund jævnføres med dette Sæt af Ontologien, (~~hvilket~~ hvilket de maaskee for et strengt historisk Standpunkt maatte

† Virkelighed og indeholdes i alle andre Tankebestemmelser for ~~for~~ Virkeligheden,

† Den Trang til nærmere Bestemmelse som følger med Begrebet ~~[illegible]~~ Væren, ville vi endnu ved et par forskellige Vendinger ~~[illegible]~~ forsøge at bringe til klarere Bevidsthed.

* — i Stedet for τὸ εἶναι —

benævnes,) bemærkes i Forbigaaende, at τὸ ὄν* hos Eleaterne* i det Mindste ikke nødvendigt fører til den rene Væren eller det at være, da den Hypostasering, som ligger i det græske Ord giør Begrebet mere concret end det her efter sin Bestemmelse skulde være. — Det danske ~~Ord~~ Væren er her mer adequat end ~~det~~ de tilsvarende Ord hos flere andre dannede Nationer. Det franske ~~Væren er~~ être er ~~her~~ f.Ex. mere tvetydigt saavelsom det tydske Sein, der, i det Mindste med den bestemte Artikel ~~bruges~~ ogsaa bruges for at betegne ~~Alt~~ d. Indbegrebet af Alt det som er.

Omskrevet nedenunder af min Mor.

~~B. Noget. Det rette Fremskridt, fra den ubestemte Væren er det som giøres til Bestemthed i Almindelighed. At være er at være bestemt paa en eller anden Maade eller Alt, hvad en enh. er bestemt er Noget.~~

Den Beg. 19 i Udkastet af de to sidste Manuscripter

B. Noget. Det rette Fremskridt fra den ubestemte Væren er det, som giøres til Bestemthed i Almindelighed. At være er at være bestemt paa en eller anden Maade, eller Alt, hvad der er, er bestemt, er Noget.

III. S. 212.

~~[illegible]~~ hænger af Beg 18 af Udk. II.